

Green Cool Schools-en irizpideak

Green Cool Schools Europako sare bat da. Elkarrekin eskolak berdeagoak egiten ditugu eta garapen iraunkorrerako hezkuntzaren alde egiten dugu. Horixe da gure ekarpena etorkizuna eratzeko, klima-aldaketa geldiarazteko, klima-aldaketara egokitzeko eta biodibertsitatea sustatzeko.

Dokumentu honek Green Cool Schooli buruz dugun ideia deskribatzen du.

Irizpideak

Green Cool School sarera batzeko

1. Eskolak Sarean parte hartu du eta, aldi berean, Green Cool School bat garatzeko konpromisoa hartu du.

Epe luzerako garapen-helburua

2. Eskolak erabaki formal bat hartu du, eta erabaki horrek bere helburuak ezartzen ditu Green Cool School baterako.
3. Eskolak garapen-prozesua koordinatzen duen Talde Berdea sortu du, Green Cool School bihurtzeko, eta, beharrezkoa bada, ekimen indibidualak ere gainbegiratzen ditu.
4. Ikastetxeak alderdi berdeei buruzko inbentarioa egin du, bereziki eskola-esparruari, haren erabilerari, animalia- eta landare-espezieei eta biotopoei buruzkoa.
5. Eskolak berdeguneak mantentzeko edo handitzeko neurriak ezarri ditu, bai eskola-erakinen kanpoaldean, bai barruan. Horrekin batera, eskolek
  - a. ikasleen ideiak, nahiak eta eskaerak txertatu dituzte, baita adinaren eta generoaren arabera ere,
  - b. natura eta biodibertsitatea sustatu dituzte,
  - c. Erosketa jasangarrien printzipio egokiak aplikatu dituzte.
6. Eskolako berdea helburu didaktikoetarako erabiltzen da. Horrekin, eskolak honako hauek barne hartzen ditu:
  - a. ikuspegi teknikoak eta diziplinartekoak,
  - b. iraunkortasunari buruzko alderdiak (GJH, etab.). Eskolak sarean eta elkartrukea mantentzen du Green Cool Schools gaien inguruan beste ikastetxe batzuekin.
7. Eskolak sareak eta trukeak ditu beste eskola batzuekin Green Cool Schools-en gaiei buruz.
8. Eskolak harreman publikoetako lana egiten du, Green Cool School gisa garatzeko.
9. Eskolak, eskola-agintaritzak, hezkuntza-sistemak edo beste babesle batzuek baliabide egokiak ematen dituzte Green Cool School bat garatzeko.
10. Epe luzerako garapena modu esanguratsuan bermatzen da, etengabeko hobekuntzarekin.

Irizpideen azalpena

Kapitulu honetan irizpideak azaldu eta justifikatzen dira, eta, behar izanez gero, eskola ekologiko eta moderno bihurtzeko moduari buruzko informazio gehiago eskaintzen zaie eskolei eta haien alde interesdunei. n.1 irizpideak Green Cool School sareari atxikitzeko irizpide gisa jokatzen du; gainerako irizpideak garapen-helburutzat hartzen ditugu.

1. irizpidea: Green Cool School baten helburuaren mintza eta errekonozimenduaren adierazpen informala

Gure sareak komunitatea, trukea eta babesa eskaintzen ditu Europako "Green Cool Schools"entzat. Atxikimendua adierazi eta Green Cool School baten helburuarekin konpromisoa hartzen duten eskola, irakasle eta alderdi interesatu guztiak ongi etorriak dira. Hori modu informalean egiten da erregistroan, kontsultatu <https://greencoolschools.eu/initiatives/>.

Atxikimendu-irizpide hori oso sinplea da nahita, oraindik garapenaren lehen etapetan dauden eskolak "gurekin eraman" nahi ditugulako.

2. irizpidea: Green Cool Schools-ekiko konpromiso formala (erabakia)

Eskola bat Green Cool School bilakatzea bide luzea da, eta eskola-bizitzako arlo askori eragiten die, hala nola eskola espezializatuei, lantaldeei, eraikinen eta eskola-lurren diseinuari, etengabeko prestakuntzari, aurrekontu-funtsen erabilerari eta abarri. Horrek bakarrik funtzionatzen du eskola bide horri jarraitzeko benetan prest badago. Beraz, behar-beharrezkoa da eskolaren konpromiso/erabaki formala. Adibidez, eskolako zuzendaritzak edo eskola-batzarrak onar dezakete. Konpromisoa eskolaren eta bere ingurunearen barruan ezagutarazi behar da.

Green Cool School printzipio gidari bat da (haren oinarrizko printzipioak gure irizpide multzoarekin deskribatzen ditugu), eta sare bat (printzipio gidari horrekin bat datozen eskolek ideiak truka ditzakete). Konpromisoak adierazi behar du eskolak bat egiten duela printzipio gidari horrekin. Horretarako ez da testu konplexurik behar; nahikoa da, adibidez, irizpide horiek aipatzea edo konpromisoaren testuan sartzea.

Europan, eskola asko beren eskolen kalitatea garatzeko prozesuan murgilduta daude. Horretarako, kudeaketa-sistema sofistikatuak erabiltzen dituzte. Beren misio-adierazpenak edo hezkuntza- edo iraunkortasun-helburuak ezartzen dituzte, egungo egoera aztertzen dute, prozesuak optimizatzen dituzte edo proiektu berrietan murgiltzen dira, eta askoz gehiago. Horrek, halaber, eskola berde eta moderno bat garatzeko esparru egokia eman dezake, eta horregatik ere aitortzen da gure sarean. Horrelako kudeaketa-sistema bat ezarri duten eta, horrela, eskola "berde" bihurtzeko helburua duten eskolek ez dute beste konpromisorik aurkeztu behar: helburuak deskribatzen dituen dokumentua nahikoa da.

Kudeaketa-sistema hauek onartuta daude: qms.at, Umweltzeichen.at, ISO 9001, SINa...

Honako kudeaketa sistema hauek onartuta daude: qms.at, umweltzeichen.at, Eskola Jasangarriak (Euskal Autonomia Erkidegoa), jasangarritasun auditoria, EMAS, ISO 9.001, ISO 14.001. Proba egin ondoren kudeaketa-sistema gehigarriak ezagutu ahal izango dira, sistemari buruzko informazioa proiektuaren hizkuntzetako batean ematen bazaigu.

3. irizpidea: Talde Berdea

Green Cool School batean, bertan ikasten edo lan egiten duten pertsonen zeregin "estandarretan" sartzen ez diren hainbat zeregin daude. Baratzetxe bat landatu aurretik, adibidez, beharrezkoa da prestakuntzak egitea (non dago leku egoki bat?, nork egin dezake jarduera eta noiz?) eta baliabideak ematea (adibidez, lorezaintzako tresnak, ongaria, haziak). Jarduerak irauten duen bitartean, parte-hartzaileek argibideak eta ikuskarpena jaso behar dituzte, eta argazkiak momentuan ateratzen ez badira, ezingo dira beranduago hartu. Baratzetxe landatu ondoren, zaindu egin behar da, eta barazkiak ere ez dira udako oporrak hartzen!

Zeregin horiek guztiak arretaz pentsatu eta koordinatu behar dira. Horretarako, beharrezkoa da irakasleak, zaintzaileak eta ikasleak barne hartzen dituen "talde berdea", baita gurasoak eta kanpoko laguntzaileak ere, ahal bada. Talde horrek koordinazio-lana egiten du nagusiki; gero, zereginak ahalik eta pertsona gehienek artean banatu beharko lirateke.

Ondo posizionatutako talde batek ekimen baliotsu bat desagertzeko arriskua indargabetu dezake, adibidez, irakasle batek erretiroa hartzen badu.

2. irizpidearen kasuan bezala, ez da beharrezkoa dena berrasmatezea. Green Cool Schoolekiko erantzukizun argiak dituen ingurumen, iraunkortasun edo eskola-garapeneko talde global bat badago, irizpide hori betetzen dela ulertuko da.

4. irizpidea: Green Cool Eskolako inbentarioa

Ekologizazio-ekimen berriei ekin aurretik, lehenik eta behin, egungo egoera egiaztatzea behar da, hainbat arazorengatik: baliteke eskolako esparruan altxor ekologikoak egotea (agian, txori kantariak, saguzarrak, trikuak edo intsektu babestuak), eta, adibidez, elikagaiak edo habitata ematen dieten landareak edo biotopoak. Gainera, esparrua erabiltzeko hainbat baldintza hartu behar dira kontuan; izan ere, haurrak mugitu ahal izateko espazioa, suhiltzaileen sarbidea, bizikletak gordetzeko guneak eta, beharbada, autoentzako aparkalekuak ere justifikatuta daude (baina hori guztia gutxi gorabehera modu "ekologikoan" diseina daiteke), eta, agian, kableen edo hodien ibilbideak ere egon daitezke libre. Jabetza-egitura interesgarria da: nor da eskola-esparruaren edo eskola-eraikinaren jabea? Eta eraikin ekologikoak nahi badira, estatistikak eta azalaren egoerak ere "funtsezko" zeregina dute.

Honek datu bilketa amaigabea dirudi. Beraz, horretan zentzuz zentratu behar da. Adibidez, datu fisiko orokorrak bildu behar dira, zentzua duten neurrian eta egingarriak diren heinean, eta horietan sakondu behar da soilik ekimen baten bidez eskola-esparruko eremu jakin bat aldatu nahi bada. Beharrezkoa bada, maila handiagoko kanpainen ere parte hartu behar

da, hala nola Biodibertsitatearen Geo Egunean edo NABUko Lorategietako Hegaztien Orduan (biak Alemaniako adibideak).

Eta ziurtatu datuak, bildu ondoren, modu ulergarri eta iraunkorrean dokumentatuta daudela!

5. Irizpidea: Ekologiazko ekimenak

Solairu askoko eskola bat (kanpoan, eskolako eraikinaren gainean edo barruan) da gure ideiaren muina. Baina kontua ez da dena berria egitea: dagoen landarediaren kontserbazioa ere horren parte da.

Irizpide hori hiru puntu hauetan zehazten da:

5.a - ikasleen ideiak, nahiak eta eskaerak barne, baita adinaren eta generoaren arabera espezifikoa ere.

Green Cool School bat ere, batez ere, "bizi-espazioa" da hemen ikasten edo lan egiten dutenentzat. Normalean, helduek planifikatzen dituzte eskolak eta beste eraikin publiko batzuk. Guretzat garrantzitsua da ikasleen ideiak, nahiak eta eskaerak behar bezala kontuan hartzea. Adinaren eta generoaren alderdi espezifikoak ere kontuan hartu behar dira: agian ikasle gazteenek leku gehiago nahi dute biziki jolasteko, eta adineko ikasleek, talde txikiagoetan, lasai egoteko eta komunikatzeko lekuak nahi dituzte.

Gazteen parte-hartzea antolatzeke modu asko daude, hala nola ideia-lehiaketak edo "Zukunftswerkstätten"/etorkizuneko laborategiak (ikasleek, irakasleek eta beste arduradun batzuek elkarrekin parte har dezakete). Heldu arduradunak seriozki aztertu eta babestu behar ditu ikasleen ekarpenak, eta feedback egokia eman behar die.

Ikuspegi hori ekologizaziotik harago doa: erantzukizun pertsonala indartzen du, eta jasangarritasunaren eta parte-hartzearen arloko hezkuntza-esperientzia praktikoa gisa balio du.

5.b - natura eta biodibertsitatea sustatzea

Berdegune zabalak ere berdeak dira udan, baina ez da hori Green Cool School-en helburua. Eskola azaletik "edertzea" ere ez da kontua. Horren ordez, hainbat landare, elementu berde eta habitat sortu behar dira, kokapenari eta beste erabilera-baldintza batzuei egokitzeko. Horien artean sartzen dira, adibidez, tokiko landare autoktonoak eta egokiak, intsektu eta txori kantariantzako elikagaiak, fruta-arbolak edo baratzeak eskolako baratzean. Eraikinak, fatxadak edo teilatuak ere landaretzaz estali daitezke, egiturazko baldintzek horretarako aukera ematen badute. Animalientzako hazkuntza-eremuak edo neguko kuartelak ezartzen dira. Mantentze-lan intentsiboko eremuak baimentzen dira.

Ongarri mineralak eta pestizidak saihesten dira. Eremu zigilatutakoak minimizatzen dira, adibidez, soropilezko galtzada-harriak edo soropilezko zoladura duten ibilgailuentzako aparkalekuak diseinatuz. Landare-hondakinak tokian bertan konpostatzen dira, ahal den neurrian, eta sortzen den konposta landaretzarako erabiltzen da.

5.c - erosketa jasangarrien printzipio egokiak aplikatzea

Horien artean daude, adibidez, tokiko edo eskualdeko ekoizpeneko produktuak, material iraunkorrak, material birziklatuekin egindako gaiak, pintura ez-toxikoak edo disolbatzaile gutxiak, eta zur tropikala saihestea.

Ez da nahitaezkoa eskolak berak zehatz-mehatz egiaztatzea erositako produktu eta zerbitzu guztien iraunkortasuna, baizik eta erreferentzia-sistema egokiak erabiltzea erosketen inguruko erabakiak hartzen laguntzeko, hala nola «Aingeru Urdina» (Alemania) edo Umweltzeichen.at (Austria).

Hala ere, ingurumen-etiketa horiek iraunkortasun "erlatiboa" baino ez dute zehazten produktu-multzo baten barruan, adibidez, landare-substratuetarako edo pestizidetarako. "Esanahiaren gaia" ez da planteatzen: adibidez: zer lurzoru-kalitate behar dute gure landareek? Landare-substratuak erosi behar ditugu edo dagoen substratua erabil dezakegu eta, behar izanez gero, etxeko konpostarekin hobetu? Edo: zenbateraino hartu behar ditugu zenbait animalia, landare edo, adibidez, onddo mota eskola-esparruetan "kaltegarritzat" eta horiei aurre egitekotzat? - Gainera, ingurumen-etiketak alde aurretik eskatuta ematen dira; enpresa batzuek produktu jasangarriak fabrikatzen dituzte eta ez dute ingurumen-etiketak eskatzen. - Zentzu horretan, ingurumen-etiketak kontratazioarako **laguntza baino ezin dira izan**.

Europako hezkuntza-sistema askotan, ikastetxeek irizpide horren inguruan jarduteko dituzten aukerak oso mugatuak dira, adibidez, irakasleek berdeguneen zaintzaz gain beste zeregin batzuk dituztelako (eta zeregin horiekin baino gehiago betetzen dituzte), eskola-esparrua udalerriarena delako edo kontratazioa eskola-administrazioak antolatzen duelako. Kasu horietan, maila goreneko erakundeek zentzuz parte hartu behar dute, eta irizpide horren arabera jardun.

6. irizpidea: Irakaskuntzako erabilera

Eskolak, batez ere, belaunaldi gazteenen ikasteko lekuak dira. Horregatik, eskola-ekimen bakoitzak, Green Cool Schools barne, eskolaren hezkuntza-helburuei nola laguntzen dien galderari erantzuteko aukera ere izan beharko luke. Gainera, irakasle gisa, batez ere hezkuntza-lanagatik ordaintzen zaio, eta, beraz, zenbat eta hobeto konbinatu Green Cool Schools-en jarduerak eta bere eskolak, orduan eta arrisku txikiagoa izango du konpromiso horrek bere denbora librea kontsumitzeko. Eta, azkenik, zoragarria da ikasleentzat eskolak ez direnean soilik liburuekin eta lan-orriekin ematen, baizik eta bizitza errealarekin lotuta daudenean.

Irakaskuntzan, irakasgaien eskolak ez ezik, proiektuen egunak edo asteak, hautazko ikastaroak, ikasketa-taldeak edo gela berde bat ere erabiltzen dira. Sareak trukea eta laguntza eskaintzen ditu horretarako.

Irizpide hori honako bi puntu hauetan zehazten da:

6.a - irakasgaiari buruzko diziiplina arteko eta berariazko ikuspegiak

Eskoletako hezkuntza-lana gai espezifikoek irakaskuntzan oinarritzen da. Irakasgai askok eskola-ekologizazioarako garrantzitsuak diren fenomenoak ulertzen lagun dezakete. Plangintza, artisautza edo sormen lana edo jardueren komunikazioa gai espezifikoek irakaskuntzarekin ere lotu daitezke. Jarduera praktikoen bidez, ikasleek ikasgaien ikasketa-planetan eskatzen diren trebetasunak eskura ditzakete. Gainera, eguneroko lan konplexuak, eskola ekologiko bat sortzea kasu, aplikazio ezin hobeak dira diziplinarteko irakaskuntzarako.

www.greencoolschools.eu webgunean iradokizunak eta laguntza eskaintzen dituzten material didaktikoak argitaratzen ditugu.

6.b - jasangarritasun-alderdiak barne (GJH, etab.)

Jasangarritasunak, askotan, kontzeptu abstraktua dirudi politikaren ikuspegitik, baina jasangarritasunaren ideia bizitzako esparru guztietan aplikatu behar da, edo are hobeto: bizitzako esparru guztiak izugarri aberastu ditzake! Nazio Batuen Garapen Jasangarriko 17 Helburuek (GJH) horretarako abiapuntuak eskaintzen dituzte, batez ere azpihelburu askorekin zehaztu direlako eta orain nazio eta eskualde mailan ere aplikatzen direlako. Beraz, bilatzen badituzu, erreferentzia-puntu asko aurkituko dituzu.

Eskola-eremuen ekologizazioa horren adibide praktikoa da. 17 GJHetatik zeinekin ezar dezakezu harreman bat?

7. irizpidea: sareak sortzea eta beste eskola batzuekin trukatzeara

Zure ideiekin, galderekin, ekintza onekin, arrakastekin edo arazoekin bakarrik ez geratzea gomendatzen dizugu. Bilatu bazkide egokiekin trukea, Green Cool Schools elkarrekin bultzatzeko. Horrek banakako aholkuak ekar ditzake, baina baita, adibidez, hizlarietara edo prestakuntza-ikastaroei buruzko informazioa, kontzeptu didaktikoen trukea, material didaktikoak edo landareak, elkarrekiko bisitak edo baterako jarduerak ere.

Gure sareak horretarako aukera bat eskaintzen du, eta oso ongi etorria zara! Adibidez, erabili gure web mintegiak!

Aukera gehiago aurki ditzakezu eskola-lankidetzetan, Tokiko Agenda 21ean, garapen iraunkorrerako hezkuntzako eskualde-sareetan edo Erasmus beste proiektu batzuetan. Beste batzuekin ere konekta zaitezke, adibidez, zure eskola elkartua Green Cool Schools sareko kide ere izatera gonbidatuz.

8. irizpidea: Green Cool Ikastetxeentzako harreman publikoak

Harreman publikoak ere hainbat funtzio dituzte aldi berean. Adibide zehatzak erabil ditzakezu gai "berdeak" zabaltzeko, eta horrek beharrezko eraldaketa soziala errazten du iraunkortasun handiagorantz (eta, beraz, baita zure ikasleentzako etorkizunerantz ere). Zure eskolak irudi positiboa izango du, eta, kasurik onenean, baita laguntza-aukera berriak ere. Eta, azkenik, eskolaren barruan ere eragin oso positiboa izan dezake, baldin eta azken ekimen ekologikoari buruz ondo idatzitako egunkariko artikulua bat langileentzako badabil.

Gaur egun, harreman publikoetarako baliabide eta tresna asko daude eskuragarri: adibidez, webgune bat, sare sozialak, egunkarietako artikulua, interesa duten pertsonentzako gonbidapenak (adibidez, Open Garden Day) edo lehiaketetan parte hartzea (adibidez, Alemanian: «Jugend forscht»). Hori nahasgarria izan daiteke, baina alde positiboan, aukera ona ematen duela zuk eta zure taldeak zure lehentasunetara, trebetasunetara eta baliabideetara egokitzen diren kanalak aurkitzeko.

9. irizpidea: baliabideen hornidura egokia

Are gehiago, sortzailea bazara eta bitarteko errazekin lan egiteko talentua baduzu, edo zerbait txikiarekin hasten bazara, baliabide gehigarriak beharko dituzu, hala nola dirua edo materialak, Green Cool School bihurtzeko. Ekimen txikietarako ere, litekeena da lorezaintzako tresnak, landareak, lorezainak edo burdin hesietarako materiala behar izatea. Egin plan errealistak eta eskatu modu proaktiboan behar diren baliabideak. Eskolako zuzendaritzak, eskola-agintaritzak edo hezkuntza-sistemako goi-mailako erakundeek zure lana modu fidagarrian baloratu eta babestu beharko lukete. Ez luke zure lana izan behar, ezta zure Green Team-ena ere, behar dituzun baliabide guztiak zuk zeuk eskuratzea.

Baina laguntza gehigarria lortzen saia gaitezke. Babesleek dirua ez ezik, baliabide materialak edo eskulana ere eman dezakete. Eta badira fundazioak eta finantzaketa-programak ere, hezkuntza-sistematik kanpoko ekimenetarako, besteak beste.

Ondo ezarritako hezkuntza-sistema batean, lan-errendimendu erregularra ere aitortu beharko litzateke, adibidez, irakasle bereziki aktiboek irakaskuntzan ordubete gutxiago eman behar badute. Hala ere, askotan hori ez da gertatzen, eta kasu horretan are garrantzitsuagoa da irakasleen betebeharrekin duten lotura estua (ikus 6. irizpidea).

10. irizpidea: epe luzerako garapena, etengabeko hobekuntzarekin

Irizpide horiekin garapen-helburu bat (epe luzerakoa) deskribatzen saiatzen bagara ere, garapena beti dago abian: adibidez, helburu eta ideia berriak daudelako, eragile berriak sartzen direlako (irakasleak, ikasleak, bazkideak), gauzak hausten direlako edo landareak hiltzen direlako edo esparru-baldintzak aldatzen direlako.

Epe luzerako garapen-prozesuetan arrakasta duten erakundeek ez dituzte faktore horiek kontuan hartzen; aitzitik, aktiboki kudeatzen dute beren garapen-prozesua. Adibidez, aldian-aldian zalantzan jartzen dituzte beren balioak eta helburuak, jarduerak eta emaitzak, egiturak eta baliabideak, eta horren arabera planifikatzen dute hurrengo garapen-etapa.

Gure ustez, hori ere modu egokian gauzatu beharko litzateke Green Cool Schools-etan.

B-ko proiektuko liderraren "7 urratsak" lagungarriak izan daitezke ildo horretan. Edo kalitatea garatzeko sistema integral baten esparruan ere berma daiteke, adibidez qms.at-en, jasangarritasun-auditoretzan edo EMAS, ISO 9.001 edo 14.001 sistemetan (2. irizpideko adibideak).

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or OeAD-GmbH. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.